

ДО ПИТАННЯ ПРО АГРОСФЕРУ ЯК АГРАРНО-ПРАВОВУ КАТЕГОРІЮ

У сучасних умовах особливої актуальності набувають питання щодо видозміни, розширення предмета аграрного права. Це зумовлюється подальшим розвитком аграрних відносин, необхідністю забезпечення продовольчої безпеки нашої держави, а у зв'язку з цим – сталого розвитку як сільськогосподарського виробництва, так і сільських територій в цілому. Право, в тому числі й така його галузь, як аграрне право, виступаючи регулятором суспільних відносин, має адекватно реагувати на зміну вказаних відносин, на появу нових їх різновидів з метою забезпечення ефективності регулювання.

На сьогодні однією з новел аграрно-правового регулювання стає така категорія, як агросфера. Поняття «агросфера» набуло широкого застосування в економічній літературі. Воно знайшло відображення у працях О.Л. Попової, О.О. Созінова, В.І. Придатка, Б. Пасхавера та ін. Привернуло дане поняття і увагу з боку представників земельно-правової науки, зокрема П.Ф. Кулинич. В аграрно-правовій науці дане поняття поки що залишається неопрацьованим. Однак, як вбачається, поняття «агросфера» безумовно є аграрно-правовою категорією, яку має бути покладено в основу предмета аграрного права, адже аграрні відносини є складовою частиною більш широких за обсягом суспільних відносин, пов'язаних з використанням та охороною агросфери. На сьогодні агросфера в Україні займає понад 70% території і є місцем проживання і праці значної частки населення.

У більшості словників та літературних джерел агросфера трактується як частина біосфери, залучена до сільськогосподарського використання, тобто зайнята агроecosystemами. До основних її складових належить оброблений ґрунт під сільськогосподарські культури, культурні рослини, свійські тварини. Також більшість дослідників включають до агросфери сільські населені пункти, дороги, річки, ставки, канали, пасовища, луки, лісосмуги, гаї та всі інші типи агроландшафтів, агробіоценозів та агроecosystem, що створені людиною. Отже, можна дійти висновку, що загалом

конструкцію агросфери складають сільськогосподарське виробництво, сільське населення і сільські території (агрolandшафти).

Враховуючи викладене, можна констатувати тісний зв'язок між агросферою і концепцією сталого розвитку сільського господарства, яка так само включає виробничу, соціальну і екологічну складову. Запроваджена ООН стратегія сталого розвитку, виходить з того, що економічний та соціальний розвиток, а також охорона навколишнього середовища є взаємозалежними і взаємодоповнюючими компонентами такого розвитку.

Забезпечення організаційно-правовими та економічними заходами сталого розвитку сільськогосподарського виробництва надасть можливість збільшити обсяги виробництва продукції рослинництва, тваринництва, рибництва, лісівництва, підвищити її якість та безпечність, а отже і її конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Підвищення конкурентоспроможності продукції національного аграрного виробництва шляхом перетворення аграрного сектору на високоефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки та забезпечення продовольчої безпеки України проголошено сьогодні одними із стратегічних цілей державної аграрної політики нашої держави (ст. 2 Закону України від 18 жовтня 2005 р. «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року») [1, 2006. – № 1. – Ст. 17]. Окрім того, аграрний сектор є перспективною сферою інвестування в економіку України, що зумовлюється зростаючим попитом та цінами на продовольство на світовому ринку та необхідністю забезпечення продовольчої безпеки нашої держави.

Забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва включає наступні складові: підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва; забезпечення його економічної ефективності; розвиток органічного аграрного виробництва; впровадження ресурсозберігаючих, безпечних, екологічно чистих технологій виробництва сільськогосподарської продукції, а також впровадження міжнародних стандартів її безпечності і якості. Особливої актуальності для України все це набуває в умовах євроінтеграції. При цьому, як вбачається, вирішення проблеми забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва потребує комплексного, системного підходу, використання сукупності організаційно-правових, економіко-правових, управлінських та соціальних засобів, що має бути закріплено у Концепції сталого розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні.

Сталий соціальний розвиток сільських територій надасть можливість створити належні умови проживання і праці для сільського населення, забезпечити проголошені Конституцією України [1, 1996. – № 30. – Ст. 141] їхні права на соціальний захист (ст. 46), на освіту (ст. 53), на охорону здоров'я (ст. 49), на працю (ст. 43), на достатній життєвий рівень (ст. 48) та ін.

Сталий екологічний розвиток, одним із проявів якого є раціонально сформовані агрolandшафти, сприятиме збереженню і відтворенню сприятливого середовища для життєдіяльності населення України, в тому числі і для майбутніх поколінь, зменшенню і попередженню деградації ґрунтів, збереженню біологічного різноманіття, підтримці екологічної рівноваги.

Таким чином, за умови розвитку сільського господарства на засадах сталості агросфера як система, що поєднує виробничу, соціальну і екологічну складову, забезпечить можливість задовольнити зростаючі потреби у продовольстві у поєднанні зі збереженням і примноженням агроресурсного потенціалу, а отже, сприятиме досягненню стратегічних цілей державної аграрної політики.

К.М. КРАВЦОВА

Білоцерківський національний аграрний університет

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ПЕСТИЦИДІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Міжнародне співтовариство спрямовує свою діяльність на збереження навколишнього природного середовища для майбутніх поколінь, на сталий розвиток територій, помітну роль в якому відіграє зменшення кількості, аж до відмови, використання пестицидів.

Міжнародні стандарти у сфері обігу пестицидів покликана розробляти міжнародна урядова організація в рамках ООН – Продовольча і сільськогосподарська організація (далі – ФАО) (англ. – Food and Agriculture Organization). В рамках ФАО був створений Міжнародний кодекс поводження у сфері розподілу і використання пестицидів (далі – Міжнародний кодекс) – це один з перших добровільних кодексів поведінки, який сприяє підвищенню продовольчої безпечності при одночасній направленості на охорону здоров'я та оточуючого середовища [1, 1].